Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВІСНИК

ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Випуск 1 (87)

Науковий журнал,
заснований у серпні 1998 року

Вид-во ЖДУ ім. І. Франка
Житомир
2018

Видається за рішенням вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 14 від 23.05.2018 року).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор: доктор філософських наук, професор **Петро Саух**
Відповідальний редактор: доктор педагогічних наук, професор **Наталія Сейко**
Відповідальний секретар: **Наталія Бірук**

Міжнародна редакційна колегія:

Юзеф Бремер, доктор габілітований, професор (Республіка Польща);
Юрґен Гіллесгайм, доктор філологічних наук, професор (Федеративна Республіка Німеччина);
Мігай Кочіш, доктор філологічних наук, професор (Угорщина);
Ярослав Лавський, доктор габілітований, професор (Республіка Польща);
Міхаель Мозер, доктор філологічних наук, професор (Австрія);
Дорота Томчик, доктор габілітований, професор (Республіка Польща);
Богдан Троха, доктор габілітований, професор (Республіка Польща);
Фелікс Чижевський, доктор габілітований, професор (Республіка Польща);
Барбара-Гражина Шевчик, доктор габілітований, професор (Республіка Польща).

Редакційна рада:

Ізабелла Буніятова, доктор філологічних наук, професор (Україна);
Катерина Городенська, доктор філологічних наук, професор (Україна);
Володимир Єршов, доктор філологічних наук, професор (Україна);
Наталія Іваницька, доктор філологічних наук, професор (Україна);
Віктор Мойсієнко, доктор філологічних наук, професор (Україна);
Олександр Чирков, доктор філологічних наук, професор (Україна).

Свідоцтво Державної реєстраційної служби України **КВ № 20016-9816ПР** від 28.05.2013 р.

Наукове періодичне видання

Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : науковий журнал. Філологічні науки / [гол. ред. П. Ю. Саух, відп. ред. Н. А. Сейко]. – Житомир : Вид-во Житомирського держ. ун-ту імені І. Франка, 2018. – Вип. 1 (87). – 186 с.

ВІСНИК ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Журнал "Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка" внесено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з філології – наказ МОН України № 1328 від 21 грудня 2015 р.

Журнал індексується в таких науковометричних базах:
Index Copernicus, Google Scholar, Ulrich's Periodals Directory та CiteFactor

Сайт видання: http//:visnyk.zu.edu.ua

Макетування: Вакалюк Т.А.
Коректор: Примак О.В.

В усіх статтях збережено орфографію та пунктуацію авторів

Підписано до друку 22.06..2018 р. Формат 60x90/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк різографічний. Ум. друк. арк. 23.3. Обл.-вид. арк 21.1. Тираж 300. Замовлення 49.

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ЖТ №10 від 07.12.04 р.
електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua
Україна, 10008, м. Житомир, вул. В. Бердичівська, 40. тел. (0412)431195, 431417

ISSN 2076-6173

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2018

Ministry of Education and Science of Ukraine
Zhytomyr Ivan Franko State University

ZHYTOMYR IVAN FRANKO STATE UNIVERSITY JOURNAL

PHILOLOGICAL SCIENCES

Volume 1 (87)

Scientific journal,
founded in August 1998

Zhytomyr Ivan Franko State University Press
Zhytomyr
2018

Approved for publication by the Academic Council of Zhytomyr Ivan Franko State University protocol № 14 dated from 23.05.2018).

Editorial Board:

Editor: Doctor of Sciences (Philosophy), Professor **Petro Saukh**
Executive Editor: Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor **Nataliia Seiko**
Executive Secretary: **Nataliia Biruk**

International Editorial Board:

Józef Bremer, PhD with "Habilitation" (Philology), Professor (Republic of Poland);
Jürgen Hillesheim, Doctor of Sciences (Philology), Professor (Federative Republic of Germany);
Mihály Kocsis, Doctor of Sciences (Philology), Professor (Hungary);
Jarosław Ławski, PhD with "Habilitation" (Philology), Professor (Republic of Poland);
Michael Moser, Doctor of Sciences (Philology), Professor (Austria);
Dorota Tomczuk, PhD with "Habilitation" (Philology), Professor (Republic of Poland);
Bogdan Trocha, PhD with "Habilitation" (Liberal Arts, Philology), Professor (Republic of Poland);
Feliks Czyżewski, PhD with "Habilitation" (Philology), Professor (Republic of Poland);
Barbara-Grażyna Szewczyk, PhD with "Habilitation" (Philology), Professor (Republic of Poland).

Editorial Council:

Isabella Buniyatova, Doctor of Sciences (Philology), Professor (Ukraine);
Kateryna Gorodenska, Doctor of Sciences (Philology), Professor (Ukraine);
Volodymyr Yershov, Doctor of Sciences (Philology), Professor (Ukraine);
Nataliia Ivanytska, Doctor of Sciences (Philology), Professor (Ukraine);
Viktor Moysienko, Doctor of Sciences (Philology), Professor (Ukraine);
Oleksandr Chyrkov, Doctor of Sciences (Philology), Professor (Ukraine).

Certificate of state registration: № 20016-9816PR from 28.05.2013.

Scientific Periodical

Zhytomyr Ivan Franko State University Journal : scientific journal. Philological Sciences / [editor P. Saukh, executive editor N. Seyko]. – Zhytomyr : Zhytomyr Ivan Franko State University Press, 2018. – Vol. 1 (87). – 186 s.

ZHYTOMYR IVAN FRANKO STATE UNIVERSITY JOURNAL
PHILOLOGICAL SCIENCES

"Zhytomyr Ivan Franko State University Journal" is included in the list of scientific professional publications of Ukraine, which can publish the results of the thesis for a Doctoral and Candidate Degree in Philology – Resolution of Ministry of Education and Science of Ukraine № 1328 from December 21, 2015

The journal is indexed in Index Copernicus, Google Scholar, Ulrich's Periodals Directory and CiteFactor

Website: http//:visnyk.zu.edu.ua

Modelling: Vakaliuk T. A.
Proofreader: Prymak O. V.

Authors' spelling and punctuation are preserved in the articles.

Signed for printing 22.06.18 p. Size 60x90/8. Offset Paper. Font Times New Roman.
Risograph printing. Conventional printed sheets 23.3. Printed sheets 21.1. Number of copies 300. Order 49.

Zhytomyr Ivan Franko State University Press
Licence of the Subject of Publishing: Series ZhT № 10 from 07.12.04.
(E-mail): zu@zu.edu.ua
Ukraine, 10008, Zhytomyr, Velyka Berdychivska Str., 40. tel. (0412)431195, 431417

ISSN 2076-6173

© Zhytomyr Ivan Franko State University, 2018

УДК 821.161.2-31.09

Н. М. Тимощук,
кандидат філологічних наук, доцент
(Вінницький національний аграрний університет)
redish_fox15@ukr.net
ORCID: 0000-0001-5638-5825

"НЕ ВМІЛИ БУДУВАТИ ВЛАСНОЇ ДЕРЖАВИ, ОПИНИЛИСЯ В ЧУЖИХ РУКАХ": ХУДОЖНЯ КОНЦЕПЦІЯ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ УКРАЇНЦІВ У ПОВІСТІ ЛЕОНІДА ПОЛТАВИ "НАД БЛАКИТНИМ ЧОРНИМ МОРЕМ"

У статті розглянуто особливості художнього моделювання історичної дійсності 1917–1920 рр. Леонідом Полтавою у повісті "Над блакитним чорним морем", з'ясовано різновидну специфіку художнього тексту. Письменник системно проаналізував причини провалу дій Центральної ради та її союзників, які створили умови для "совєтського" тоталітаризму та втілення основного принципу більшовиків devide et impera у життя, вміло поєднавши історичний фактаж і літературу, науку та мистецтво.

Ключові слова: *література діаспори, повість, художня концепція, відтворення історичної дійсності, документальна домінанта, авторське висвітлення, хронотоп.*

Постановка проблеми. Свідоме ігнорування совєтської імперією українського національного досвіду протягом 1917–1920 рр., стеоретипне номінування радянськими істориками учасників визвольних змагань бандитами, врешті-решт відмінність хронології та існування різних моделей пам'яті про громадянську війну та теренах радянської України та поза її межами відіграли вирішальну роль у становленні паралельного еміграційного історично-літературного канону.

Протягом десятиліть тоталітарного буття з історії красного письменства народу України було свідомо вилучено цілий літературний пласт, зокрема багатоманітно обдаровані творчі особистості українців західного світу довгий час залишалися невідомими на батьківщині не з власної вини. До їх числа належить Леонід Полтава – Єнсен, Пархомович (1921–1990) – високоосвічений інтелігент, людина різноманітних гуманітарних уподобань, який досі залишається автором малознаним в Україні. Леонід Полтава – різножанровий письменник, проте значне місце у творчій спадщині митця посідає проза. "Минуле, розмірковування над науково-технічною революцією і політичним устроєм усього світу, інтриги, пригодництво, осмислення історії – усе це притаманне епіці Леоніда Полтави" [1: 305].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз стану вивчення творчості письменника показує: індивідуальний художній набуток Леоніда Полтави та його багатолітня різновекторна самовіддана праця на літературній, публіцистичній, історичній, журналістській нивах досі не мають ґрунтовного аналізу в українських наукових виданнях; відчувається брак не лише концептуальних статей, присвячених його мистецькому доробку, а й опублікованих творінь митця. Поодинокі згадки про його епічні твори знаходимо в наукових працях Ю. Григорієва, І. Кошелівця, І. Левадного, Л. Йолкіної.

Наукові статті Олександра Чорнобаєва присвячено дослідженню роману Леоніда Полтави "1709", автором проаналізовано основні засоби творення образу І. Мазепи на рівні позасюжетних елементів, сюжетних ходів, функціонування інших образів [2] та досліджено жанрову модель роману Леоніда Полтави "1709" [1].

Повість "Над блакитним Чорним морем" Леоніда Полтави несправедливо залишається поза увагою сучасного літературознавця на теренах наукового простору "материкової" України. Чи не єдиною спробою осмислення твору крізь літературознавчу призму є передмова до видання Романа Коваля (письменника, президента Історичного клубу "Холодний Яр"). На його слушну думку, цей твір "можна вважати документом епохи" [3: 4]. Проблему для автора статті становить історичний дискурс твору, звідси випливає **мета цієї короткої студії** – проаналізувати особливості моделювання історичної дійсності 1917–1920 рр. у повісті.

Виклад основного матеріалу. Особливість творчості письменників діаспори полягає в тому, що вони мали повну свободу творчості на відміну від радянських митців. Інформаційний простір був цілком відкритий для роботи майстрів пера. У своїй повісті "Над блакитним Чорним морем" Леонід Полтава словами одного з персонажів стверджує, що служити Україні можна й на чужині. Для цього треба здобути знання, працювати інтелектуально. На слушну думку Олександра Чорнобаєва, фактично це і є постулат самого Леоніда Полтави [1: 305].

Існування різних часових вимірів й асоціативність мислення є невід'ємною компонентою теоретичної моделі документально-художнього твору. Світло письменницького юпітера спрямоване на відтворення мистецтвом слова історичних подій 1917–22 років, проте для повісті характерні ряд історичних екскурсів, зокрема, читач дізнається про турецький напад на село Сінчу у 1617 р., поетапне нищення російським царатом козацької вольниці – Запорізької Січі, історію козацького війська. Ці фрагменти не є чужорідними

© Тимощук Н. М., 2018

елементами в художній тканині твору, вони майстерно доповнили репортажну оповідь митця, охарактеризувавши причини підневільного вікового становища батьківщини та наголосивши на нескореності українця-козака як репрезентанта української нації. Свідченням високої національної свідомості українських мас є, зокрема, їх реакція на чутку про переговори між регулярною армією УНР й офіцерами білої гвардії: "не чекаючи наслідків переговорів наступного дня весь Кримський корпус вивісив жовто-блакитні прапори … а вояки причепили до своїх шапок шлики… " [3: 39]. Наукові джерела засвідчують достовірність зображуваних подій. Такі переговори дійсно мали місце у 1920 році. Головою української делегації був полковник Іван Литвиненко. "Митець прискіпливо ставився до оцінки різних моментів в історії України, вивчаючи й досліджуючи матеріали в іноземних архівах і бібліотеках. Він опрацьовував документи історичні, культурологічні, музикознавчі, театральні й інші. Тому художнім, зокрема прозовим творам, притаманна достовірність, відповідність історичній правді, хронікальність" [1: 305].

Основну сюжетну лінію "повісті про власне безголів'я в 1917–20 роках" (Л. Полтава) склали події періоду громадянської війни в Україні, Туреччині, Болгарії та Чехії. Саме відтворення малознаних сторінок з життя українців у Галліполі, Долині Рож і смерті та Болгарії надає творові значної історичної ваги, "ставить цю книгу в ряд надзвичайно цінних документальних свідчень про трагедію українського народу" [3: 4]. На нашу думку, сторінки з описами доброзичливого ставлення турків до українського народу стали справжнім історичним відкриттям для пересічного читача. Автор ізмоделював доброзичливість турецького народу до своїх недавніх ворогів. Прикметним є номінування українців "бусурманами", вони використовують такі словосполучення "кардаш козак", "якші козак", тобто земляки, добрі козаки, добрі люди.

Леонід Полтава на сторінках повісті "Над блакитним Чорним морем" системно проаналізував причини провалу дій Центральної ради та її союзників, які створили умови для "совєтського" тоталітаризму та втілення основного принципу більшовиків devide et impera у життя. Автор використав два підходи до реалізації свого задуму – дослідницький та естетичний, вміло поєднавши історичний фактаж і літературу, науку та мистецтво.

Хронотоп документально-художнього твору завжди наділений реальністю, оскільки просторові координати відповідають справді існуючим топографічним пунктам і невіддільні від подій і дат з життя героїв. Однак документальна домінанта не цілком усуває ймовірність авторського висвітлення. Художній простір повісті не є прямим фотографічним безпосереднім відображенням реального часопростору. У художній тканині "Над блакитним Чорним морем" моделювання дійсності носить концептуальний характер: Леонід Полтава не лише констатує реальні події та явища, у творі превалює систематизуюча точка зору, яка виявляє авторське індивідуальне неповторне бачення зображуваних подій і героїв, що й спричинює виявлення особистісного чинника. Малочислені, проте влучно-доречні, публіцистичні вкраплення якнайкраще репрезентують суб'єктивність мислення митця. Автор глибоко переконаний, що "Москва України так не пустить" [3: 15], "біла армія хоче знищити Україну" [3: 32], адже вона "нічого не здобула для прогнилої царської Росії, але дуже нашкодила Україні та всій антикомуністичній боротьбі" [3: 18].

На сторінках повісті насильству як головному методу діяння більшовиків і денікінців протиставлено ліберальність, бездіяльність керманичів УНР (компаративістичні мобілізаційні епізоди найяскравіше репрезентують стилі управління різних військових сил). "Нарешті український уряд проголосив мобілізацію!", однак 50000 юнаків, які прийшли до Лохвиці залишилися поза увагою Директорії. "Крім приватних людей, ніхто ними не цікавився, ніхто з уряду до них не прийшов. Посиділи вони отак два тижні і під кінець почали розходитися ... Стався злочин супроти Республіки ..." [3: 22]. Далі Леонід Полтава описав "блискучу" мобілізацію українського населення до армії Денікіна у серпні 1919 року: "За непослух – розстріл. Так мобілізовував ворог! Ще недавно ця ж наша молодь сама просилась у своєї Армії та ніхто до неї тоді не прийшов" [3: 32].

У творі також прочитується пересторога однієї з найбільших трагедій українського народу – голодомору, зокрема, автор зазначає: "… кожен хотів того хліба задурно" [3: 20]. Безперечно, мотив голоду не є головним у художній тканині твору, проте автор повертається до нього, моделюючи напівголодне буття нащадків українських козаків у Долині рож та смерті. "У розрухах, викликаних голодом, – зазначає Ортега-і-Гасет, – народні маси звичайно шукають хліба, а їхній звичайний засіб – це руйнування пекарень". Крізь призму безхліб'я Леонід Полтава показує моральну деградацію маси, аналізує мотиви злочину заради їжі.

Аналізуючи події цього часу, Леонід Полтава одним із небагатьох літераторів прямо звинуватив у цій трагедії керівників УНР – Михайла Грушевського та Володимира Винниченка – у відсутності політичної далекоглядності [4: 45], бо вони не змогли швидко створити армію із добровольців-українців, які зрештою, не дочекавшись мобілізації, об'єдналися в загони, яких тоді налічувалася велика кількість: "На очах Остапа стався злочин супроти Республіки, і не відомо, кого треба було судити за нього! Місцева влада мала наказ не втручатись у мобілізацію, лише допомогти тій молоді; військова влада тоді напевно не знала, що мала

таку резервову силу! Кілька тисяч тих селянських хлопців врешті-решт самі приєдналися до повстанських загонів, а інші пішли знову до плугів тоді, коли треба було братись за зброю" [3: 22–23].

Превалююче місце у масштабній галереї персонажів твору посідають історичні постаті, представники різних воюючих таборів (Гетьман Скоропадський, Симон Петлюра, Троїцький, Нестор Махно, Кутєпов тощо), що зумовлено, безперечно, специфікою жанру. Роман Коваль зазначає: "Леонід Полтава (введенням "збірного образу Остапа" – *Н.Т.*) вніс певні замішання і дещо послабив документальну вартість своєї праці" [3: 4]. На нашу думку, всі вигадані персонажі, домислені епізоди з їх життя тісно пов'язані з історичною конкретикою перших десятиліть ХХ ст., саме вони надають повісті художньої вартості. Через кожну "неісторичну" особистість, людську долю, вчинок, моральну позицію Леонід Полтава синекдохально відтворив образ цілого народу в документально-історичній конкретиці буття.

Документально-художня картина винищення українського суспільства доповнена ґендерним фактором. Зіна Морачевська постала як одноосібна, розрізнена представниця жіночого світу. Центральний жіночий образ твору вкладено у стереотип "сильної жінки": їй притаманні надзвичайна працездатність, фанатична відданість національно-ментальним ідеалам; вона закликає на барикади, виступає ініціатором і духовним "ідеологом" – активістка визвольних змагань, і цим самим є одним із творців національної історії. Прикметно, що традиційні жіночі іпостасі героїні як коханої, дружини чи господарки з її неодмінними супутниками kinder – kirche – kьxen (діти, кухня, церква) у текстовому пласті твору відсутні. За Леонідом Полтавою, Зіна Морачевська – дівчина-воїн, відважний ватажок повстанського загону, вона – безстрашна Лісова Квітка.

Принагідно зазначимо: тема "жінка в історії, визвольній боротьбі, її важка доля" не є превалюючою, тому ґендерний аспект тут ледь окреслений, на перший план виведений національно-історичний дискурс. Твору притаманна об'єктивне третьоособове наратування, така форма оповіді викликає в читача враження саморозгортання сюжету, відсутності будь-яких упереджених міркувань. Третьоособова форма оповіді майстерно доповнена голосами персонажів, які експлікуються в діалогічному та полілогічному мовленні, котре сприяє психологізації та драматизації твору.

Особистісний чинник, зумовлений індивідуальною свідомістю митця та часовою дистанцією, у документально-художній тканині "Над блакитним чорним морем" є досить вагомим: реципієнту пропонується авторське бачення зображуваних подій. Леонід Полтава переконаний: "історія не кінчається сьогодні" [3: 53]. На його думку, укоріненість у буття, природна "сродність" працьовитого хлібороба у поєднані з генетично закодованою волелюбністю та нескореністю – ось що може протистояти процесам руйнації українського буття. Автор наголошує, що військова поразка у 1917–1920 рр. не була фатальною в українській історії, він щиро вірить у незалежне майбуття України, адже "різні дороги (такою дорогою, за Леонідом Полтавою, є наука[1] – Н. Т.) ведуть до заповітної мети, що кожна вимагає зусиль і що його найбільш покривджений у Європі народ – може найщасливіший у світі, бо він має за що змагатись" [3: 103].

Висновки. У повісті "Над блакитним Чорним морем" Леонід Полтава майстерно відтворив громадянську війну як історичну реальність, вміло змоделювавши політичні, суспільні, культурні та ментальні процеси доби. Письменник детально вивчив її природу, дослідивши поведінку маси як основного творця історії у неспокійну добу 1917–1920 рр. Звісно, автор не був безпосереднім свідком цих страшних подій, однак художніми засобами нагадав співвітчизникам про ці визвольні поривання. Нині твір Леоніда Полтави став надзвичайно актуальним, проблеми, порушені автором близькі сучасному українцеві, повість "можна вважати проекцією на сьогодення" [4: 46].

У подальшій роботі над вивченням повісті "Над блакитним Чорним морем" Леоніда Полтави необхідно більш детально розглянути особливості моделювання історичної правди художніми засобами слова, специфіку творення героїв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Чорнобаєв О. Жанрова модель роману Леоніда Полтави "1709" / О. Чорнобаєв // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія. – 2016. – Вип. 2. – С. 305–308.
2. Чорнобаєв О. В. Специфіка моделювання образу Івана Мазепи в романі Леоніда Полтави "1709" / О. В. Чорнобаєв // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер. : Філологічні науки. – 2013. – Вип. 4.11. – С. 307–310.
3. Полтава Л. Над блакитним Чорним морем / Л. Полтава. – К. : Українська Видавнича Спілка, 2002. – 108 с.
4. Романенко Л. В. "Історія не кінчається сьогодні…" (на матеріалі історичної повісті Леоніда Полтави "Над блакитним Чорним морем") / Л. В. Романенко // Філологія і лінгвістика в сучасному суспільстві. Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 30-31 жовтня 2015 року). – Херсон: Видавничий дім "Гельветика", 2015. – 152 с. – С. 44–46.

[1] "Збройно ми тимчасово програли боротьбу. Берімося за навчання. Ми збудуємо Україну знанням! Є багато доріг, як здобути намічену ціль, нашою дорогою тут буде наука" [1: 103].

REFERENCES (TRANSLATED&TRANSLITERATED)

1. Chornobaiev O. Zhanrova modeli romanu Leonida Poltavy "1709" [The Genre Model of the Novel"1709" by Leonid Poltava] / O. Chornobayev // Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya : Filolohiia [Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Philology]. – 2016. – Vyp. 2. – S. 305–308.
2. Chornobaiev O. V. Spetsyfika modeliuvannia obrazu Ivana Mazepy v romani Leonida Poltavy "1709" [Specificity of Modeling the Ivan Mazepa Image in the novel "1709" by Leonid Poltava] / O. V. Chornobayev // Naukovyy visnyk Mykolayivs'koho derzhavnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlyns'koho. Ser. : Filolohichni nauky [Scientific Bulletin of Mykolaiv V. O. Sukhomlynskyi State University. Series: Philological Sciences]. – 2013. – Vyp. 4.11. – S. 307–310.
3. Poltava L. Nad blakytnym Chornym morem [Above the Blue Black Sea] / L. Poltava. – K. : Ukrains'ka Vydavnycha Spilka, 2002. – 108 s.
4. Romanenko L. V. "Istoriia ne kinchaietsia sohodni…" (na materiali istorychnoi povisti Leonida Poltavy "Nad blakytnym Chornym morem") ["History Does not End Today ..." (Based on the Story Leonid Poltava's Novel "Above the blue Black Sea")] / L. V. Romanenko // Filolohiia i linhvistyka v suchasnomu suspilstvi. Materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Lviv, 30-31 zhovtnia 2015 roku) [Philology and Linguistics in Modern Society. Materials of the 2nd International Scientific and Practical Conference (Lviv, October 30-31, 2015)]. – Kherson : Vydavnychyi dim "Helvetyka", 2015. – 152 s. – S. 44–46.

Тимощук Н. Н. "Не умели строить собственного государства, оказались в чужих руках": художественная концепция освободительной борьбы украинского народа в повести Леонида Полтавы "Над голубым Черным морем".

В статье рассмотрены особенности художественного моделирования исторической действительности 1917–1920 гг. Леонидом Полтавой в повести "Над голубым Черным морем", выяснено многообразную специфику художественного текста. Писатель системно проанализировал причины провала действий Центрального совета и его союзников, которые создали условия для "советского" тоталитаризма и воплощение основного принципа большевиков devide et impera в жизнь, умело соединив исторический фактаж и литературу, науку и искусство.

Ключевые слова: *литература диаспоры, повесть, художественная концепция, воссоздание исторической действительности, документальная доминанта, авторское моделирование, хронотоп.*

Tymoshchuk N. M. "They Did not Know How to Build Their Own State, so They Were in Someone Else's Hands": Artistic Concept of the Liberation Struggle of the Ukrainian People in the Leonid Poltava Novel "Above the Blue Black Sea".

The peculiarities of the artistic modeling of historical reality of 1917–1920 by Leonid Poltava in the novel "Above the blue Black Sea" are considered in the article, the specificity of the artistic text is also clarified by the researcher. The novel "Above the blue Black Sea" Leonid Poltava is unfairly left out of contemporary literary criticism in the scientific Ukrainian space. The main plot is the events of the Civil War period in Ukraine, Turkey, Bulgaria and the Czech Republic.

Leonid Poltava has systematically analyzed the causes of the failure of the Central Council and its allies; he is sure that they have created the conditions for "soviet" totalitarianism and the embodiments of the Bolsheviks basic principle the devide et impera in life. The author has used two approaches to realizing his plan; they are a research and aesthetic ones; Leonid Poltava has skillfully combined historical facts and literature, science and art.

The prevailing place in the large gallery of characters is occupied by historical figures, representatives of various warring camps (Hetman Skoropadskyi, Symon Petliura, Troitskyi, Nestor Makhno, Kutiepov, etc.). It is, of course, determined by the specifics of the genre. In our opinion, all the fictional characters, episodes from their lives are closely linked to the historical specifics of the first decades of the twentieth century. They give the novel a significant artistic value. Leonid Poltava recreated the image of the whole people in the documentary-historical concretization of being through every "non-historical" personality, human destiny, action and moral position.

The work is characterized by an objective third-form narrative; such a narrative causes the reader to experience the self-deployment of the narrative, the absence of any biased considerations.

In conclusion, Leonid Poltava skillfully recreated the civil war as a historical reality, modeled the political, social, cultural and mental processes of that days in the novel "Above the blue Black Sea". The writer studied its nature in detail, investigating the behavior of the masses as the main creator of history in the turbulent age of 1917-1920. Of course, the author was not a direct witness of these terrible events, but the artistic means reminded compatriots of these liberation burials. Now the work of Leonid Poltava has become extremely relevant, the problems raised by the author are close to modern Ukrainians.

Key words: *literature of the diaspora, novel, artistic concept, reconstruction of historical reality, documentary dominant, author describing, chronotope.*

ЗМІСТ

Юрковський Якуб-Анджей. *Міф про створення людини в діалозі Платона "Тімей" у контексті орфічного міфу про Діоніса-Загрея і Титанів* 5
Кушмар Л. В. *Класифікація реакцій в асоціативному полі стимулу КРЕДИТ як відображення фрагменту картини світу носія мови.* 16
Вигівський В. Л., Моркотун С. Б., Башманівський О. Л. *Внутрішньослівні змістові відношення в ядерних компонентах словосполучень моделей A + N, Participle + N, N + N як передумова утворення омофраз.* 24
Євченко В. В. *Північноамериканський та британський варіанти англійської мови: два аспекти розвитку* 31
Балабін В. В. *Визначення компетентності військового перекладача* 37
Бондарчук О. М. *Типологія наратії в "Мемуарах мого життя" Т. Бобровського* 42
Борисенко Н. Д., Садловська О. С. *Відтворення англомовних реалій в українському кіноперекладі* 48
Вискушенко С. А. *Лексикографічні принципи побудови двомовного термінологічного тематичного словника фахової мови тваринництва* 53
Вісич О. А. *Критичний дискурс метадрами Варвари Чередниченко "Артистка без ролів"* 58
Гнезділова Я. В. *Персуазивна vs маніпулятивна функції мета комунікації* 63
Горбач Н. В. *Модифікація жанрової матриці в іронічному детективі Н. Доляк "Шикарне життя в Вуппералі"* 69
Жуковська В. В. *Наскільки "незалежна" абсолютна конструкція у сучасній англійській мові: корпуснобазований аналіз* 74
Зорницький А. В. *Особливості відтворення прикметника bohemian при перекладі художнього тексту (на матеріалі оповідання А. Конан Дойла "A Scandal in Bohemia")* 80
Коляда О. В. *"Стара мелодія": поетика авторського перекладу Семюела Беккета (на прикладі адаптації радіоп'єси Роберта Пінджета "Рукоятка")* 85
Котнюк Л. Г. *Модальні дієслова як засоби вираження припущення в газетному дискурсі англійської мови* 92
Кубрак С. В., Білошицька З. А. *Взаємозв'язок людини і природи в оповіданнях Олексія Опанасюка* 97
Кузнєцова Г. В. *Засоби мультимодального впливу когнітивних метафор у кінодискурсі* 102
Матвєєва Т. С. *Богопокинутість як абсолют змодельованого українським романним дискурсом другої половини XIX ст. світу* 107
Міщинська І. В. *Лексико-семантичні особливості ділової англійської мови* 113
Москаленко О. І. *Вплив полісемії та лексичної омонімії на якість ведення радіообміну англійською мовою* 119
Полховська М. В. *Поява експлетивів у структурі речення деяких германських мов* 124
Романюк О. С. *Концептуальні основи структуризації розвитку взаємовідносин романтичної діади* 128
Савчук І. І. *Когнітивні механізми стереотипного сприйняття країн Західної Європи британцями: лінгвокультурний вимір* 133
Сердійчук Л. П. *Концепт SCIENCE в автобіографіях лауреатів Нобелівської премії* 138
Сєчіна С. І. *Структурно-смислові компоненти концепту IDENTIDAD в іспанській мові* 143
Сизоненко Н. М. *Перітекстові елементи роману Р. Іваничука "Черлене вино"* 148
Соловйова Л. Ф. *Релятиви оцінки в сучасній англійській мові: функціональний аспект* 153
Тимощук Н. М. *"Не вміли будувати власної держави, опинилися в чужих руках": художня концепція визвольних змагань українців у повісті Леоніда Полтави "Над блакитним чорним морем"* 158
Титаренко В. М. *Запозичення з романських мов у північноукраїнських пам'ятках XVI–XVII ст.* 162
Трохимчук О. В. *Психоаналітичний метод З. Фройда в контексті філософії діалогу М. М. Бахтіна: літературознавча проекція* 167
Черненко Т. Ю. *Полісемантичні географічні терміни Житомирщини на позначення лексико-семантичної групи 'місце добування матеріалів для господарських робіт'* 172
Юшкевич В. І. *Варіювання лінійно-ієрархічних тематичних моделей англомовного ділового дискурсу під впливом ситуаційних чинників* 179

CONTENTS

Jurkowski Jakub. *A Man's Creation Myth in the Timaeus of Plato in the Context of Orphic Myth of Dionysus-Zagreus and Titans* 5
Kushmar L. V. *Reactions' Classification in the "Credit" Associative Field as Fragment Reflecting of the Speaker's World Picture* 16
Vyhivskyi V. L., Morkotun S. B., Bashmanivskyi O. L. *Intra-Verbal Content Relations in Kernel Components of Word Combinations of the Models A + N, Participle + N, N + N as a Prerequisite of Forming Homophrases* 24
Yevchenko V. V. *North American English and British English: Two Aspects of Development* 31
BalabinV. V. *Defining the Military Interpreter's Competence* 37
Bondarchuk O. M. *Typology of Narration in "Memoirs of My Life" by T. Bobrovsky* 42
Borysenko N. D., Sadlovska O. S. *Rendering English-Language Realia in Ukrainian Film-Translation* 48
Vyskushenko S. A. *Lexicographic Principles of the Animal Husbandry Bilingual Terminological Thematic Dictionary Compiling* 53
Visych O. A. *Critical Discourse in Metadrama "Actress without Roles" by Varvara Cherednychenko* 58
Gnezdilova Ya. V. *Persuasive vs Manipulative Functions of Metacommunication* 63
Horbach N. V. *Modification of the Genre Matrix in N. Dolyak's Ironic Detective "Luxury Life in Wuppertal"* 69
Zhukovska V. V. "*Absoluteness" of the Absolute Construction in Present-day English: a Corpus-Based Analysis* 74
Zornytskyi A. V. *The Peculiarities of Re-creating the Adjective "Bohemian" while Working at a Literary Translation (Based on A. Conan Doyle's Short Story "A Scandal in Bohemia")* 80
Kolyada O. V. *"The Old Tune": Samuel Beckett's Poetics of the Author Translation (on the Example of Adaptation of a Play for Radio "La Manivelle" by Robert Pinget).* 85
Kotniuk L. G. *Modal Verbs as Means of Expressing Assumptions in the Newspaper Discourse of the English Language* 92
Kubrak S. V., Biloshytska Z. A. *The Relationship between Human and Nature in the Short Stories by Oleksii Opanasiuk* 97
Kuznyetsova G. V. *Means of Multimodal Impact of Cognitive Metaphors in Cinema Discourse* 102
Matvieieva T. S. *Godforsakennes as an Absolute of the World Modelled by the Ukrainian Novel Discourse of the Second Half of the XIX Century* 107
Mishchynska I. V. *Lexical and Semantic Features of Business English* 113
Moskalenko O. I. *The Influence of Polysemy and Lexical Homonymy on English Radio Communication* 119
Polkhovska M. V. *The Expletive Emergence in the Sentence Structure of Some Germanic Languages* 124
Romaniuk O. S. *Conceptual Basis of the Structuring of the Romantic Dyad Relationship Development* 128
Savchuk I. I. *Cognitive Mechanisms in the British Stereotypical Perception of Western Europe Countries: Linguistic and Cultural Dimensions* 133
Serdiichuk L. P. *Concept SCIENCE in Autobiographies of Nobel Prize Winners* 138
Siechina S. I. *Structural-semantic Components of the Concept IDENTIDAD in Spanish Language* 143
Syzonenko N. M. *Peritextual Elements of the Novel by R. Ivanychuk "Deep Red Wine"* 148
Solovyova L. F. *Response Words of Evaluation in Modern English: Functional Aspect* 153
Tymoshchuk N. M. *"They Did not Know How to Build Their Own State, so They Were in Someone Else's Hands": Artistic Concept of the Liberation Struggle of the Ukrainian People in the Leonid Poltava Novel "Above the Blue Black Sea"* 158
Tytarenko V. M. *Borrowings from Romance Languages in the Northern Ukrainian Monuments of the XVI–XVII Centuries* 162
Trokhymchuk O. V. *Z. Freud's Psychoanalytic Method in the Context of M. Bakhtin's Dialogue Philosophy: Literary Projection* 167
Chernenko T. Yu. *Zhytomyr Region Specific Polysemantic Geographical Terms Used for Identifying 'Places of Getting Hold of Materials for Household Chores'* 172
Yushkevych V. I. *Situational Factors Influence on Variation of Linear-Hierarchical Thematic Models of English Business Discourse* 179